

4-5/20
16.01.2020.

УНИВЕРЗИТЕТ СИНГИДУНУМ
Департман за последипломске студије
Данијелова 32, Београд

ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА ЗА ПОСЛЕДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ

Одлуком Већа Департмана за последипломске студије број 4-298/2017 од 30.11.2017. године, одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата **Немања Матића** под називом **Регионализација као фактор унапређења конкурентности туристичке дестинације**

о чему подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и докторској дисертацији

Кандидат **Немања Матић** је рођен у Крагујевцу 11. марта 1978. године Дипломирао је 2005. године на Економском факултету у Крагујевцу (смер *Финансије и рачуноводство*). Мастер студије је уписао 2011. године на Универзитету Сингидунум, студијски програм Пословни системи у туризму и хотелијерству, које је завршио 2012. године Докторске студије на Универзитету Сингидунум, студијски програм Менаџмент у туризму, уписао је академске 2012/2013. године. Положио је све прописане испите са просечном оценом 9,64.

Кандидат је био запослен од јануара 2007. до марта 2008. у Националној служби за запошљавање – Крагујевац као саветник за незапослена лица, од јуна 2010. до октобра 2010. године у Центру за социјални рад „Солидарност“ из Крагујевца као рачуновођа и од септембра 2013. до новембра 2016. године у Националној служби за запошљавање, Крагујевац као саветник за незапослена лица. Тренутно је незапослен.

Основне области истраживања су: туристичке дестинације, менаџмент и маркетинг у туризму. Говори и служи се енглеским језиком.

Кандидат има следећи објављени рад категорије М24 чиме је испуњен предуслов за одбрану докторске дисертације:

Matić, N., Đorđević S., Vujić, M. (2019). Contemporary basis of rural tourism development in Šumadija district. *Economics of Agriculture*, Vol. 66, No. 3, pp 869-888, <http://www.ea.bg.ac.rs/index.php/EA/article/view/1588/1347>

Потврда категорије часописа од стране Кобсон базе - <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2019/05/kategorizacija.pdf>, стр 38.

Преостали објављени радови:

Списак резултата М50

Matić, N., Vučetić, N. (2017). The role of the Internet in Tourism – an example from Šumadija region, *Ekonomski pogledi*, Vol.19, No. 1, pp. 17-34.
<http://www.ekonomskipogledi.pr.ac.rs/Ekonomski%20pogledi/12017%20PDF/EP%201-2017.pdf>

Списак резултата М30

Nikezić, S., **Matić, N.**, Dimitrijević, M. (2011). *Create value for customer - a case of "Zastava cars"*, 1st International Conference „Economics and Management-based on new technologies, EMoNT 2011, SaTCIP Kladovo, Serbia, ISBN 978-86-6075-024-4.

Никезић С., Марковић С., **Матић Н.** (2011). *Пописи становништва као сведочанства демографске историје Србије*, Тематски зборник "Срби - Народ који нестаје", стр. 623-635, Удружење "Опстанак" - Београд, ИСБН 978-86-909463-2-7.

Матић М., Никезић С., **Матић Н.** (2012). *Могућности развоја руралних подручја у зони Коридора 10 у Републици Србији*, Центар за стратешка истраживања националне безбедности, Београд и Општина Рача, Зборник радова «Златно зрно Шумадије», стр. 449 – 460, Београд - Рача Крагујевачка, ISBN 978-86-85985-21-8.

Николић М., **Матић Н.**, (2012): «*Аналитичко – статистички аспект друштвено – економског развоја Србије*», Центар за стратешка истраживања националне безбедности, Београд и Град Крагујевац, Зборник радова «*Друштвено - економски развој Србије са акцентом на Шумадију и Крагујевац*», стр. 359 – 376, Београд – Крагујевац, ISBN 978-86-85985-23-2 (CSINB), COBISS.SR-ID 195091724.

Матић, М; Круљ, Р., **Матић, Н.** (2018): Одрживост села и пољопривреде у зони Коридора 10 у Републици Србији, у: Зборник радова "Коридори у Србији и региону Југоисточне

Европе” Интернационални универзитет Травник, и Центар за стратешка истраживања националне безбедности, Београд, стр. 249 – 260.

Матић, М; Круљ, Р., **Матић, Н.** (2019): Ревитализација села и пољопривреде – један од најважнијих државних приоритета Републике Србије у XXI веку, у: Зборник радова Друштвено-економски развој и безбедност заједнице са акцентом на град Ваљево и Колубарски округ, Интернационални универзитет Травник, и Центар за стратешка истраживања националне безбедности, Београд, ISBN 978-86-85985-38-6 04, Београд, стр. 321 – 334.

Матић, М; Круљ, Р., **Матић, Н.** (2019): Село и пољопривреда – велика развојна шанса Републике Србије, у: Тематски зборник радова Трансгранична сарадња, предузетништво и безбедност са освртом на Златар и Нову Варош, Центар за стратешка истраживања националне безбедности и Интернационални универзитет Травник, ISBN 978-86-85985-39-3, Београд, стр. 247 – 260.

Докторска дисертација кандидата Немање Матића је урађена на укупно 264 стране, од чега 57 страна чине списак литературе, попис табела, слика и графикона као и прилози. Списак литературе обухвата 477 референци које чине научни радови, књиге, зборници радова, законски прописи као и електронски извори. Уз основни текст, дисертација садржи и 47 табела 7 слика.

Докторска дисертација кандидата Немање Матића је била подвргнута провери софтвером за установљавање преклапања/плагијаризма (iThenticate Plagiarism Detection Software). *Укупан процентуални износ запажених преклапања износи 14% дисертације.* Свака јединица означена у извештају о провери преклапања/плагијаризма као могући извор (укупно 289) износи мање од 1% у укупном раду, изузев две које су процењене на 1% а везане су за изворе који су наведени у фуснотама (у тексту), као и у списку у оквиру литературе а тичу се коришћења општих појмова или извора наведених у фусноти. Преовлађујући број укупно установљених преклапања се односи на текст у фуснотама, док се преостали, битно мањи део преклапања, односи на периодичне речи и изразе који су општеприхваћени и користе се у академском изражавању у различитим областима па се не могу сматрати плагијаризмом, као и на адекватно наведене делове из извора литературе, обележене на одговарајући начин, који указују на оригинални рад из којег су цитирани. Део дисертације који се односи на истраживање и анализу резултата нема преклапања која се могу сматрати плагијаризмом, што указује на оригиналност истраживања. Сходно томе, општа оцена коришћења извора је позитивна.

2. Предмет и циљ истраживања

Предмет истраживања докторске дисертације је значај процеса регионализације у туризму, као битне основе за успостављање, одржавање и побољшавање конкурентског

положаја туристичких дестинација. У том циљу је анализирана, као студија случаја, могућност уобличавања Шумадије, као туристичке регије, односно регионалне туристичке дестинације у оквиру Србије.

Основни циљ истраживања је анализа значаја процеса регионализације за унапређење конкурентности туристичких дестинација на свим нивоима како би се проширила постојећа теоријска и емпиријска сазнања, уз посебан нагласак на Шумадију као могућу регионалну туристичку дестинацију.

Научни циљ је научна дескрипција процеса регионализације у туризму и истраживање процеса регионализације, паметне специјализације и иновација у туризму као фактора унапређења конкурентности, са нагласком на њихову могућу улогу у унапређењу конкурентности на примеру Шумадије као туристичке регије.

Друштвени циљ истраживања је научно образложење потребе за регионализацијом туризма Србије у циљу стварања туристичких регија које би обезбедиле побољшање конкурентског положаја Србије као туристичке дестинације.

Да би циљеви истраживања били испуњени дефинисани су следећи задаци:

- анализа теоријских приступа процесу регионализације;
- сагледавање процесе регионализације у оквиру Европске уније;
- анализа основа општег процеса регионализације у Републици Србији;
- анализа појма и основа за регионализацију у туризму;
- сагледавање регионализацију у туризму Европе и света;
- анализа могућности за регионализацију у туризму Републике Србије;
- анализа утицаја информационо-комуникационе технологије на туризам;
- теоријска анализа паметних туристичких дестинација;
- сагледавање могућности за паметну специјализацију у туризму Србије;
- утврђивање теоријских основа за управљање регионалном туристичком дестинацијом;
- спровођење ситуационе анализу туризма Шумадије;
- анализа тржишних трендова у туризму Шумадије;
- дефинисање циљних група испитаника ради утврђивања могућности дефинисања Шумадије као туристичке регије;

- утврђивање могућности и оправданости стварања туристичке регије Шумадија, између осталог и на основу емпиријске анализе, коришћењем резултата анкетног истраживања са следећим групама испитаника: туристи, представници туристичке привреде, запослени у туристичким организацијама као и академска заједница.

3. Хипотетички оквир истраживања

На основу циљева рада произилази следећи хипотетички оквир који се састоји од генералне хипотезе и посебних хипотеза.

Основна хипотеза, од које се полази у докторској дисертацији, гласи: Процес регионализације у туризму и стварање регионалних туристичких дестинација доприноси повећању конкурентности туристичких дестинација на свим нивоима.

Посебне хипотезе су везане за студију случаја, односно пример Шумадије као туристичке дестинације:

Прва од посебних хипотеза гласи: Шумадија је географска и функционална просторна целина са одговарајућим природним и створеним туристичким вредностима, у којој се може формирати обједињени туристички производ.

Друга посебна хипотеза гласи: Шумадија је туристичка регија којом се може јединствено управљати.

Трећа посебна хипотеза гласи: Кључни стејкхолдери у туризму Шумадије имају позитиван став према уобличавању Шумадије као посебне туристичке регије Србије.

Четврта посебна хипотеза гласи: Кључни стејкхолдери у туризму Шумадије сматрају да фокус при развоју туризма и успостављању Шумадије као јединствене туристичке регије треба да буде на руралним подручјима.

Пета посебна хипотеза гласи: Кључни стејкхолдери у туризму Шумадије сматрају да фокус при развоју туризма и успостављању Шумадије као јединствене туристичке регије треба да буде на културно-историјском наслеђу.

Шеста посебна хипотеза гласи: Кључни стејкхолдери у туризму Шумадије сматрају да би развој туризма морао бити базиран на принципима одрживог развоја.

Седма посебна хипотеза гласи: Кључни стејкхолдери у туризму Шумадије брину о заштити животне средине.

Осма посебна хипотеза гласи: Шумадија нуди аутентичне туристичке производе.

Девета посебна хипотеза гласи: Кључни стејкхолдери у туризму Шумадије сматрају да би развој туризма у овом делу Србије морао бити базиран на много већој примени

информационо-комуникационе технологије (ИКТ) као основе за иновације и паметну специјализацију.

4. Методологија истраживања

У овом истраживању су примењене основне и општенаучне методе, као и методе и технике прикупљања и обраде података. Од основних метода је примењена аналитичко-синтетичка метода, од општенаучних метода су примењене дедукција, компаративна, историјска и статистичка методаа од метода и техника прикупљања података коришћени су: се метод испитивања, односно анкетирање, студија случаја и анализа садржаја. Прикупљени примарни су обрађени у статистичком пакету за истраживања у друштвеним наукама СПСС уз примену одговарајућих статистичких процедура. Наведене методе су коришћене на следећи начин:

Аналитичко-синтетичка метода – анализом научних радова, законских и стратешких докумената и великог броја статистичких података, као и кроз конкретно емпиријско истраживање, сагледане су карактеристике и односи великог броја елемената, категорија, појава, а све у циљу утврђивања кључних чинилаца процеса регионализације у туризму са посебним освртом на Србију.

Дедукција - са циљем да се од анализе општих сазнања о процесу регионализације дође до анализе стања и проблема у вези са процесом регионализације туризма у Србији.

Компаративна метода – примењена је са циљем поређења начина и карактеристикама процеса регионализације у европском туризму, како би се извели закључци о сличностима и разликама у односу на тај процес у Србији, као и о могућностима за унапређење тог процеса у Србији.

Историјском методом је анализиран развој регионализације туризма у дужем раздобљу.

Статистичка метода је коришћена за потребе анализе туристичког промета и одређених података који су битни за испитивање различитих сегмената конкурентности и развоја у привреди и туризму.

Анализа садржаја - биће анализирани подаци из секундарних извора (научни радови, књиге, законски и стратешки документи, статистичке публикације и извори са интернета).

Студија случаја је бити примењена у циљу анализе примера добре праксе у вези са применом процеса регионализације у туризму одабраних европских земаља.

За потребе прикупљања исказа, искустава и ставова је примењен метод испитивања, односно анкетно истраживање у оквиру којег су анкетирани туристи, представници туристичке понуде, запослени у туристичким организацијама, туристичким агенцијама и академска заједница

5. Кратак приказ садржаја докторске дисертације

Рад се састоји од четири поглавља.

Прво поглавље се бави теоријским аспектима регионализације у туризму и многих других категорија које су неопходне за сагледавање и разумевање наведеног појма. У том смислу, овај део је посвећен дефинисању и разматрању појма региона, регионализације и регионализма, регионализацији у Европској Унији, основама за регионализацију у Републици Србији, да би тиме били створени предуслови за теоријску анализу и дефинисање регионализације у туризму. У овом поглављу је анализирана и регионализација у туризму Европе и света, као и активности у вези са стварањем туристичких регија и регионалних туристичких организација у Србији.

Друго поглавље обухвата теоријску анализу односа између регионализације и конкурентности туристичке дестинације. У том циљу је прво размотрена сложеност појма конкурентности туристичке дестинације како на нивоу држава, тако и на нивоу регија и градова и локалном нивоу. Затим је анализиран однос између иновација и развоја информационо-комуникационих технологија према конкурентности туристичке дестинације, као и паметне туристичке дестинације, паметна специјализација, одрживи развој и конкурентност туристичке дестинације..

Треће поглавље се односи на студију случаја у вези са основама за формирање Шумадије као туристичке регије. Дефинисано је конкретно географско подручје (Шумадија односно Шумадијски округ) као предмет анализе, које је посматрано као административну целину и као географски уоквирена територија која се издваја као основа за дефинисање туристичке регије. Након тога је анализиран положај Шумадије као округа на туристичком тржишту наше земље, посебно кроз анализу туристичког производа као и најзначајнијих облика туризма. Уз то, анализирани су туристички промет у Шумадији, конкуренција, као и битне основе за повећање конкурентности Шумадије као регионалне туристичке дестинације. То је подразумевало анализу конкурентности наше земље уопште, у смислу конкурентности различитих аспеката економије, затим конкурентности иновација, паметне специјализације, стања информационо-комуникационе технологије, одрживог развоја, као и осталих основа за повећање конкурентности туризма Шумадије.

У последњем четвртном поглављу су представљени резултати статистичке анализе на основу анкетног истраживања које је обухватило различите учеснике у развоју туризма, што је била основа за разматрање могућности и оправданости основа за успостављање Шумадије као туристичке регије. На крају су образложена закључна разматрања, посебно у вези са доказивањем свих хипотеза и целокупном анализом и истраживањима.

6. Постигнути резултати и научни допринос докторске дисертације

Полазећи од одређеног предмета истраживања, циљева и дефинисаног хипотетичког оквира, може се закључити да је реч о актуелној теми која пружа могућности за продубљена теоријска и емпиријска истраживања. Анализа постојећих теоријских сазнања омогућила је да се у раду утврде законитости карактеристике процеса циљу развоја туристичке делатности и унапређења конкурентског положаја туристичких дестинација на свим нивоима. Резултати истраживања, који почивају на разматрању претпоставки о значају процеса регионализације за конкурентност туристичких дестинација на свим нивоима, могу бити искоришћени и за дефинисање смерница за будући развој односно формирање туристичких регија. То се посебно односи на могуће конституисање Шумадије као туристичке регије, односно регионалне туристичке дестинације, у оквиру целокупног процеса регионализације туризма Србије.

Научни допринос овог рада се посебно огледа у могућности да се досадашња теоријска сазнања упореде са резултатима емпиријског истраживања које је подразумевало анализу ставова различитих стејкхолдера у туризму Шумадијског округа, како са стране туристичке понуде, тако и са стране туристичке тражње. Резултати емпиријског истраживања пружају могућност кључним интересним групама на нивоу туристичке дестинације за стварање добре основе у циљу дефинисања стратегије и политике развоја туризма у циљу уобличавања процеса стварања регионалних туристичких дестинација. То је посебно важно за туризам Србије у којем процес стварања туристичких регија на основу утемељених критеријума још увек није започет. У том смислу је обезбеђена одговарајућа основа за започињање тог процеса на нивоу Шумадије, као историјске, географске и административне целине, а све у циљу унапређења њене конкурентности.

Наведени резултати и научни допринос рада омогућили су формулисање закључака односно препорука за формирање туристичких дестинација на регионалном нивоу, са посебним освртом на Шумадију. Тиме би била створена и основа за формирање квалитетног и препознатљивог регионалног дестинацијског производа туризма који би могао битно допринети позиционирању и унапређивању конкурентности Србије као туристичке дестинације.

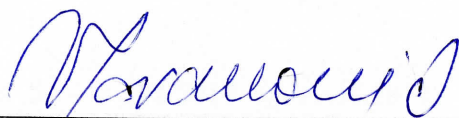
7. Мишљење и предлог Комисије о докторској дисертацији

На основу свега изложеног Комисија је мишљења да докторска дисертација кандидата Немање Матића по својој теми, приступу, структури и садржају рада, квалитету и начину излагања, методологији истраживања, начину коришћења литературе, релевантности и квалитету спроведеног истраживања и донетим закључцима задовољава критеријуме захтеване за докторску дисертацију, те се може прихватити као пододна за јавну одбрану.

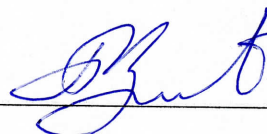
Сагледавајући укупну оцену докторске дисертације кандидата *Немање Матића* под називом *Регионализација као фактор унапређења конкурентности туристичке дестинације* предлажемо Већу Департмана за последипломске студије и Сенату Универзитета Сингидунум да прихвати напред наведену докторску дисертацију и одобри њену јавну одбрану.

Београд, 21/01/2020

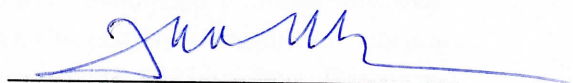
Чланови комисије:

проф. др Верка Јовановић,
редовни професор, Универзитет Сингидунум

проф. др Петар Веселиновић,
редовни професор, Универзитет у Крагујевцу

проф. др Јован Попеску,
редовни професор, Универзитет Сингидунум